

Bc. Andrea Laštovková: *Sémiotika hanských hrobů*. FHS UK, Praha 2012, 77 s.

Předložená diplomní práce se v řadě ohledů vymyká běžným standardům, stejně jako trvalý zájem její autorky o smrt v období dynastie Chan. Vzhledem k tomu, že jsem byl vedoucím její bakalářské práce věnované obecnému vymezení tohoto tématu, kromě této kontinuity mám rovněž možnost posoudit autorčin intelektuální a akademický vývoj. Pro diplomní práci zvolené téma je užší, což umožňuje hlubší ponor k pramenům a kvalitní interpretační práci, při níž autorka vyšla z teoretického zakotvení sémiotiky. Na první pohled překvapivá metoda analýzy jí umožňuje pokračovat ve „filosofickém“ čtení chanské kultury, respektive příslušných artefaktů, které aplikovala již ve své bakalářské práci, je si však vědoma jeho případných omezení a je s to je korigovat (srov. již v úvodu s. 8-9). Některé problematické prvky, na něž jsem upozornil již v posudku bakalářské práce, nicméně přetrvávají: autorka je snad až příliš stručná, zejména v případě klíčové analyticko-interpretací části práce (zatímco sémiotická prolegomena jsou snad až zbytečně rozsáhlá), a své konstrukce přinejmenším verbálně prezentuje jako jediné možné. Bez další diskuse rovněž setrvala na některých klasifikacích, které v akademických diskusích nejsou nesporné (např. kategorizace „ideálních typů“ filosofických a myšlenkových směrů v období Chan na s. 40-45).

Diplomní práce je rozdělena na tři hlavní části: v první z nich autorka definuje sémiotický přístup a v jisté míře ukazuje rovněž jeho aplikovatelnost při studiu daného fenoménu; ve druhé představuje základní informace o Číně v období Chan, příslušné nábožensko-filosofické zdroje a zvláště pochopitelně chápání smrti; konečně ve třetí popisuje a částečně analyzuje a interpretuje uspořádání, obsah a výzdobu dochovaných, archeologicky prozkoumaných hrobů. Tyto části, stejně jako jejich vnitřní členění, na sebe logicky navazují, výhrady snad lze mít jen k jejich poněkud disproporčnímu rozsahu.

Pro posuzovanou práci je zjevně klíčová vstupní kapitola o sémiotice, jejímž cílem je „legitimizace“ sémiotického přístupu k danému fenoménu. Autorka již v úvodu tvrdí, že „vybavení a samotné jeho uspořádání v prostoru hrobu jsou soustavou znaků“ (s. 8), což je přinejmenším v obecné rovině přijatelné a sémiotický přístup ospravedlňující. Rozsáhlý a vskutku prolegomenální úvod do sémiotiky (s. 12-33) však v tomto kontextu považuji za přeci jen redundantní, v jeho přesazích nadto překvapivě ne vždy zcela náležitý. Kupř. problém validity historiografie je zpracován příliš stručně a povrchně (s. 23-24), což platí i o intertextualitě, mentálních mapách a strukturální antropologii (s. 30-33); v těchto „externalitách“ se autorka rovněž dopustila nejvíce omylů (Claude Lévi-Strauss, nikoli Lévy-Strauss na s. 1 a 33; Miloslav, nikoli Miroslav Petrušek na s. 29). Vzhledem k charakteru práce naopak postrádám být jen zmínky o moderní sociologii vědění, případně různých symbolických a interpretativních sociologických a sociálněantropologických školách, jejichž přístupy by široce definovanou sémiotiku vhodně doplnily. Přes tyto dílčí nedostatky je třeba konstatovat, že autorka zvolený teoretický přístup již zde explikovala na konkrétním pramenném materiálu (zejm. s. 25-26, kpt. 2.8), což svědčí o dobrém promyšlení předložené práce a dokládá autorčin vlastní tvůrčí přístup.

Kapitola „Představení dynastie Han“ má úvodní charakter vzhledem k materiálové části práce, autorka v ní navíc (přiznaně) využila zkrácené podoby své bakalářské práce a jejích hlavních závěrů, proto se k ní na tomto místě nebudu podrobněji vyjadřovat.

Aplikaci sémiotického přístupu na daný pramenný materiál, tedy vlastní jádro předložené diplomní práce, přináší čtvrtá kapitola, vzhledem k celku nepříliš rozsáhlá – obzvláště, obsahuje-li rovněž značné množství ilustračních fotografií (s. 54-69). Nevelký rozsah této části práce přitom považuji za jeden z hlavních nedostatků. Druhým, souvisejícím nedostatkem je jen dílčí analyticko-interpretací charakter: autorka se většinou spokojuje s pouhým popisem (uspořádání hrobů, rakev, dekorací atd.), za který doplňuje konstrukci významu příslušných artefaktů, menší pozornost naproti tomu věnuje metodologickému ukotvení uvedené konstrukce a případným diskusím o různých způsobech interpretace. Diskusi by vyžadovala například tato tvrzení (vybírám jen nejvýznamnější či nejzajímavější):

- Obecné tvrzení, že „samozřejmou“ součástí hrobu je rakev (s. 54): v případě Číňanů jistě ano, což dokládá i autorčin další podrobnější rozbor (s. 55-56), nicméně z komparativního (a samozřejmě i sémiotického) hlediska tomu tak rozhodně být nemusí;
- Hrobová výzdoba jako výraz binární opozice život vs. smrt (s. 54), zvláště když konstrukce chanských hrobů evidentně odrážela sociální aspekty;
- Termín „reprezentativní prvky“ (kpt. 5.3.2): není zřejmé, v čem spočívala jejich reprezentativita na rozdíl od dříve prezentovaných forem výzdoby, vzhledem ke druhým uvedeným by se nabízelo označení „figurativní“, do toho by se však „nevešly“ geometrické tvary na zrcadlech;
- Proč byly v pohřební výbavě častěji užívány hliněné figurky/modely, nikoli skutečné předměty (s. 63)?
- Obecná konstrukce struktury hrobu ve vztahu ke struktuře vědomí (o smrti a uspořádání vesmíru), schematicky vyjádřená na s. 69.

Po formální stránce je předložená diplomní práce zpracována příkladně, s jedinou výjimkou. Autorka si dala velkou práci s vizuální prezentací, dobře a účelně zvolila ilustrační materiál, výše už jsem zmínil logické uspořádání výkladu a celé práce. Nedostatkem je naproti tomu pravopis, především chyby v interpunkci, místy i z gramatického hlediska nesrozumitelné věty apod.

Diplomní práce A. Laštovkové splňuje nároky kladené na tento stupeň akademických kvalifikačních prací a dobře ukazuje posun, k němuž autorka dospěla od své práce bakalářské. Přesto soudím, že zvolené téma mohlo být zpracováno obsáhleji a místy i do větší hloubky, výše uvedené výhrady mám ke struktuře výkladu, respektive příslušným nedostatkům. Diplomní práci proto **doporučuji k obhajobě** a hodnotím jako **velmi dobrou**.

V Praze dne 16. července 2012

Doc. PhDr. Zdeněk R. Nešpor, PhD.